

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Поточна геополітична та соціально-економічна ситуація у світі характеризується настанням нової епохи – глобальної невизначеності. Ця теза була висловлена на 54-тій міжнародній зустрічі, організованій Всесвітнім економічним форумом, яка проводилася 15-19 січня 2024 р. у Давосі (Швейцарія) [1]. На Форумі, зокрема, обговорювалися такі основні причини глобальної невизначеності, як: повномасштабне російське військове вторгнення в Україну; штучний інтелект та пов'язані з ним загрози; очікувані вибори в США та в ЄС та пов'язана з ними невизначеність їх результатів.

Усі ці глобальні геополітичні та суспільні процеси є турбулентними та стохастичними, тобто характеризуються невизначеною траєкторією розвитку. Основним їх наслідком для електроенергетики є зростання рівня її нестабільності, яка характеризується тим, що значно порушується економічна рівновага. Внаслідок цього значно зростає амплітуда коливань показників міжнародної конкурентоспроможності електроенергетики в межах економічного циклу. Ця амплітуда тим вища, чим більшою є чутливість галузі до змін у глобальному середовищі. Для електроенергетики цей рівень чутливості до змін є високим, що обумовлено залежністю електроенергетики від стохастичних факторів (цінові коливання на ринках енергоресурсів, технологічні інновації, регулюючі політики, інвестиційний клімат, руйнування інфраструктури тощо).

Після першого періоду високоінтенсивних російських ракетних ударів по електроенергетичній інфраструктурі України восени та взимку 2022 року українська електроенергетика вже весною 2023 р. змогла відновитися та поновити експорт електроенергії на європейський енергоринок. Однак весною 2024 р. знову відбулася серія масштабних російських терористичних атак по українській електроенергетичній інфраструктурі, яка вивела з ладу значну її частку. Це знову негативно позначилося на міжнародній конкурентоспроможності української електроенергетики. Також станом на квітень 2024 р. обсяги експорту української електроенергії стали мінімальними [2], у той час як імпорт електроенергії зріс у 4 рази [3].

При цьому для того, щоб забезпечити міжнародну конкурентоспроможність електроенергетики України в умовах триваючої повномасштабної війни, необхідно надійно захистити електроенергетичну інфраструктуру системами ППО. За словами Президента України, Україні потрібно 25 систем ППО Patriot, щоб захистити інфраструктурні об'єкти України [4]. Однак, в умовах невизначеності щодо дати поставок нових систем ППО Patriot з інших країн забезпечення міжнародної конкурентоспроможності електроенергетики під час повномасштабної війни залишається невирішеною проблемою.

Кейс функціонування української електроенергетики в період повномасштабної російсько-української війни показав, наскільки важливим для її конкурентоспроможного функціонування (зокрема, й на міжнародному ринку) є такий фактор його забезпечення, як протиповітряний захист критичної інфраструктури як складова економічної безпеки електроенергетики.

Тому пропонуємо під забезпеченням міжнародної конкурентоспроможності електроенергетики України в умовах глобальної невизначеності через повномасштабну війну розуміти комплекс заходів, спрямованих на захист критичної інфраструктури, забезпечення безперебійного експортного постачання конкурентоспроможної електроенергії та підвищення стійкості електроенергетичної системи до зовнішніх загроз, включаючи військові дії, кібератаки та природні катаклізми.

Список використаних джерел

1. А. Попов. Глобальні тренди-2024: як Україна та штучний інтелект «захоплюють» світ. *Інформаційне агентство «УНІАН»*: вебсайт. URL: <https://www.unian.ua/world/globalni-trendi-2024-yak-ukrajina-ta-shtuchniy-intelekt-zahoplyuyut-svit-12533265.html> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Українська енергосистема може експортувати електроенергію тільки у певні години при її надлишку, наразі експорт практично нульовий – Кудрицький. *Українські національні новини (UNN)*: вебсайт. URL: <https://unn.ua/news/ukrainska-enerhosistema-mozhe-eksportuvaty-elektroenerhiu-tilky-u-pevni-hodyny-pry-yii-nadlyshku-narazi-eksport-praktychno-nuloviy-kudrytskyi> (дата звернення: 10.04.2024).
3. У 4 рази зріс імпорт електроенергії через удари РФ по енергетиці України. *Онлайн-медіа Перший Криворізький*: вебсайт. URL: <https://1kr.ua/ua/news-90146.html> (дата звернення: 10.04.2024).
4. Щоб закрити Україну повністю, треба 25 систем Patriot — Зеленський. *Суспільне Новини*: вебсайт. URL: <https://suspilne.media/722029-sob-zakriti-ukrainu-povnistu-treba-25-sistem-patriot-zelenskij/> (дата звернення: 10.04.2024).